

### **Список використаної літератури:**

Даулінг С. Чи можемо ми реконструювати довербальні події? [Електронний ресурс] // Журнал практичної психології та психоаналізу. 2009. № 2. URL: <https://psyjournal.ru/articles/mozhem-li-my-rekonstruirovat-doverbalnye-sobytiya>

Павленко Т. В. Метод психотерапії «Я-реконструкція» (вступ в метод)/ «Психобук» (Psychobook). – Київ, 2021. – 110 с.

Josse E. Le traumatisme psychique : chez le nourrisson, l'enfant et l'adolescent (фр.). — Bruxelles: Groupe de Boeck, 2011. — 191 с. — ISBN 9782804163945.

**Катерина ПАВЛЕНКО,**  
доктор філософії (PhD) з психології, доцент  
кафедри педагогіки та психології професійної освіти,  
Національний авіаційний університет, м. Київ

## **АВТОНОМІЯ ЯК ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ**

Проблема пошуку інноваційних, освітніх, інформаційно-комунікаційних технологій, форм, методів та методик розвитку креативної особистості, здатної до набуття нового життєвого і професійного досвіду, генерування нових ідей, впровадження їх у практичну діяльність набуває особливої актуальності в умовах, враховуючи здатність особистості до самоуправління, творчої діяльності

Креативність як соціально-психологічний феномен, забезпечує «продукування нових, часто геніальних ідей, оригінальних продуктів, нетривіальних рішень у нестандартних ситуаціях на основі як власних досвіду, знань умінь і навичок, так і їх удосконалення, розширення за сприятливих умов середовища на шляху до саморозвитку й самореалізації особистості впродовж життя».

Креативність, як зазначалось на Всесвітньому економічному форумі у Давосі (2016), є однією з трьох найважливіших навичок, які є затребованими у працівниках у XXI столітті, поряд із критичним мисленням та комплексним вирішенням проблем (Eduget, 2016). Тому важливим є створення інституційного середовища, креативної навчальної спільноти, здатної до розвитку творчості, креативного мислення особистості, продукування креативних знань на всіх її рівнях (Лиссабонська декларація)

Серед складових креативності варто назвати: «високий рівень соціальної і моральної свідомості; пошуково-перетворюючий стиль мислення; розвинені інтелектуально-логічні здібності (вміння аналізувати, обґрунтовувати,

пояснювати, визначати головне тощо); проблемне бачення; творчу фантазію, розвинену уяву; специфічні особистісні якості (любов до дітей, безкорисливість, сміливість, готовність до розумного ризику в професійній діяльності, цілеспрямованість, допитливість, самостійність, наполегливість, ентузіазм); специфічні мотиви (необхідність реалізувати своє «Я», бажання бути визнаним, творчий інтерес, захопленість творчим процесом та власною діяльністю, прагнення досягти більшої результативності); комунікативні здібності; здатність до самоуправління; високий рівень загальної культури» (Сисоєва, 2006).

На особливу увагу у контексті досліджуваної проблеми заслуговує автономія як щось, сформоване на своїх власних підставах, що є само для себе підставою. При цьому особистісна автономія описує механізми саморегуляції та самодетермінації особистості, які реалізуються шляхом усвідомленого вибору способу дій і врахування як внутрішніх прагнень, так і зовнішніх умов її життя. Автономія особистості свідчить про здатність до вибору поведінки на основі власних внутрішніх критеріїв. Прояви особистісної автономії варто відрізнити від сліпого наслідування внутрішнього імпульсу або бажання людини, що далеко не завжди сприяють позитивному розвитку особистості. Автономію розглядають як інтеріоризацію форми зовнішньої регуляції, що стала саморегуляцією і придбала якісно іншу форму (Чайка, 2017).

«Бути автономним – означає діяти в злагоді з власним Я, відчувати себе вільним і довільним в своїх діях. Будучи автономними, люди повністю бажають робити те, що вони роблять, і вони роблять це з почуттям інтересу і залучення. Їх дії впливають з їх власного справжнього відчуття самих себе, таким чином, вони автентичні. Навпаки: бути під контролем означає діяти під тиском. У ситуації контролю люди діють без почуття особистого залучення, їх поведінка не виражає їх Я. У цих умовах людей можна назвати відчуженими. Питання автономії і автентичності та їх протилежності - контролю і відчуження - відносяться до всіх аспектів життя» (Корчікова, с. 2].

Автономію варто розглядати в контексті процесу розвитку загалом й креативного розвитку зокрема. Рівень автономії особистості залежить від тих обставин, в яких вона зростала в дитинстві. Оптимальний розвиток можливий лише за умови надання дитині максимальної свободи у дослідженні й вивченні світу. При цьому розвиток регуляції поведінки йде в напрямку від повної залежності від зовнішніх сил до внутрішньої автономної саморегуляції.

І. Бех (2008) стверджував, що автономія і самостійність є результатом розгорнутої соціалізації та освоєння соціального досвіду, де особлива роль належить особистісним цінностям, які відображають внутрішній сенс особистості. На думку Ю. Лановенко (2006), особистість має відчутти свою автономію, щоб уміти брати відповідальність за свої рішення.

Автономія особистості передбачає рівень володіння собою, визначення

власної долі, прийняття відповідальності за свої дії і почуття, свободу вибору, що свідчить про здатність прийняття свідомого рішення щодо себе, свого подальшого розвитку, незважаючи на спадковість і навколишнє вплив. Варто зауважити, що досить частим є відчуття ілюзії автономії особистості у випадку залежності від громадської думки, батьківських приписів або неусвідомлених почуттів. Справжньої автономії особистість може досягнути через «прояв або відновлення трьох здібностей: усвідомлення, спонтанності, щирості». Так, усвідомлення є здатністю особистості розуміти події сьогодення, сприймати їх без спотворень, бути в контакті з самим собою, знати свій внутрішній світ, відчувати себе своє тіло й інших людей, жити «тут і тепер», відчувати ситуацію і контролювати свої почуття, оцінювати доречність або недоречність того чи іншого способу поведінки.

Спонтанність – це свобода вибору з можливого репертуару поведінки. Спонтанна особистість не прив'язана сліпо до ролі, нормативу або звички, її поведінка гнучка і адекватна ситуації; здатна приймати незалежні рішення щодо своїх дій і нести відповідальність за прийняте рішення, навчатись і переоцінювати репертуар можливої поведінки.

Щирість (конгруентність, автентичність) є проявом природності, вміння бути самим собою. Бути щирим означає не соромитися свого внутрішнього світу, своїх почуттів, бажань, бути відкритим, прагнути до злагоди, гармонії.

Отже, розвинути креативну особистість, здатну до продукування нових, геніальних ідей, оригінальних продуктів, нетривіальних рішень у нестандартних ситуаціях можливо за умови володіння собою, визначення власної долі, прийняття відповідальності за свої дії і почуття, свободу вибору, що свідчить про здатність приймати свідомі рішення щодо себе, свого подальшого розвитку, незважаючи на спадковість і навколишнє вплив. Справжньої автономії особистість може досягнути через «прояв або відновлення трьох здібностей: усвідомлення, спонтанності, щирості»

### ***Список використаної літератури:***

1. Балахтар К. С. (2021). Особливості впливу креативності на суб'єктивне благополуччя викладачів іноземних мов закладів вищої освіти (Дисер.). ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Київ.
2. Бех І. (2008). Виховання особистості : підручник. Київ: Либідь, 2008. 848 с.
3. Корчікова І. (2014). Передумови формування особистісної автономії у молодшому шкільному та підлітковому віці. Вісник Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія, 35, 145-151
4. Сисоєва С. О. (2006). Основи педагогічної творчості. Київ: Міленіум
5. Лановенко Ю. (2006). Екзистенціальний зміст суб'єктивного аспекту юнацької кризи. Соціальна психологія : Український науковий журнал, 9(5), 81-

93.

6. Лиссабонская декларация. Университеты Европы после 2010 года: многообразие при единстве целей. European University Association. Доступ через: <http://www.eua.be/Home.aspx>.

7. Чайка Г.В. (2017). Особистісна автономія як ключова ознака самодетермінації особистості. <https://lib.iitta.gov.ua/708489/1/Чайка-тези%20на%20круглий%20стіл-1-2017.pdf>

8. Eduget (2016). 10 ключових навичок до 2020-го. Доступ через: [https://www.eduget.com/news/10\\_klyuchovix\\_navichok\\_do\\_2020-go-907](https://www.eduget.com/news/10_klyuchovix_navichok_do_2020-go-907)

**Оксана ПАВЛЮК,**  
доктор філософії (PhD), доцент  
кафедри психології та педагогіки професійної освіти  
факультету лінгвістики та соціальних комунікацій,  
Національний авіаційний університет, м. Київ

## **ЗАСТОСУВАННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ПОСТКАРАНТИННИЙ ЕТАП В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ**

На даному етапі наша держава в посткарантинний період та на етапі військових дій потребує ефективних, цілеспрямованих, вмотивованих спеціалістів, які наполегливо, креативно та ефективно навчатимуться та будуть працювати в різних сферах, організовуватимуть та будуть забезпечувати власну діяльність, підтримувати колег та надихати й вести за собою. Сучасні умови потребують від майбутніх психологів не лише сталого та міцного здоров'я, а й високого рівня професіоналізму, з умовою постійної готовності збагачувати та оновлювати свої знання, уміння, усвідомлювати власні емоції та управляти ними. Враховуючи необхідні потреби сучасності, для забезпечення вище зазначених аспектів, важливість та необхідність розвитку лідерських якостей здобувачів освіти ЗВО є беззаперечними, тому студенти мають усвідомлено ставитися до збереження та підтримки власного здоров'я в процесі здобуття вищої освіти.

### **Аналіз основних досліджень.**

Зазначимо, що проблема лідерських якостей особистості вже була предметом уваги дослідників. Вивченням різних аспектів лідерства займалися такі вчені, як Г. Андрєєва, Л. Карамушка, І. Кон, Є. Кузьмін, Б. Паригін, А. Петровський, Р. Стогділл, Л. Уманський та ін. Досліджували лідерські якості особистості представників різних вікових груп і професійних спільнот (О.Ануфрієва, О. Бондарчук, Л. Карамушка, І. Пустовалов, Н. Семченко, О.